

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Analytical research) ด้วยวิธี Ecological study โดยมี Unit of analysis เป็นหมู่บ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก เปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านที่ระบาดซ้ำซากกับหมู่บ้านไม่มีการระบาด ในจังหวัดปราจีนบุรี โดยศึกษาปัจจัยด้านบุคคลและชุมชน ด้านยุงพาหะ และด้านสิ่งแวดล้อม ใช้สถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของข้อมูลแบบ Independent Sample Test

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก ด้านบุคคลและชุมชน พบว่าจำนวนประชากรและจำนวนหลังคาเรือนเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ โดยจำนวนประชากรมีนัยสำคัญทางสถิติสูงกว่าจำนวนหลังคาเรือน ด้านยุงพาหะนำโรคไข้เลือดออก หมู่บ้านที่ระบาดซ้ำซากจะพบจำนวนลูกน้ำยุงลายและจำนวนตัวโม่งมากกว่าหมู่บ้านที่ไม่ระบาด แต่ระดับความมีนัยสำคัญค่อนข้างน้อย โดยค่า HI และ PI แสดงระดับความมีนัยสำคัญบ้าง แต่ค่า CI ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านภาชนะกักเก็บน้ำใช้ของประชาชน ภาชนะที่น่าจะเป็นปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคไข้เลือดออกส่วนใหญ่เป็นภาชนะใส่น้ำดื่ม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับโถงมังกรขนาดเล็ก และภาชนะน้ำใช้ที่เป็นอ่างซีเมนต์ขนาดใหญ่ แต่ระดับความมีนัยสำคัญไม่สูงมาก ส่วนภาชนะที่จะช่วยลดความเสี่ยง เป็นภาชนะขนาดใหญ่ทั้งหมด กรณีภาชนะใส่น้ำใช้ จะเป็นโถงซีเมนต์และถังพลาสติกขนาดใหญ่ ส่วนภาชนะในห้องน้ำ ได้แก่ อ่างซีเมนต์และถังพลาสติกขนาดใหญ่ รายการภาชนะที่น่าจะช่วยลดความเสี่ยงส่วนใหญ่มีระดับความมีนัยสำคัญมากกว่าภาชนะที่เสี่ยง

ดังนั้น หมู่บ้านที่มีจำนวนประชากรและหลังคาเรือนหนาแน่น ควรมีการเฝ้าระวังการเคลื่อนย้ายของประชากรกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะผู้ที่สงสัยจะป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก เพื่อสกัดกั้นในการแพร่เชื้อในหมู่บ้าน และมีมาตรการป้องกันโรค ลดผลกระทบก่อนการระบาด โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีกิจกรรมกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายอย่างต่อเนื่อง รมรงค์จัดการสิ่งแวดล้อม Big Cleaning Day เดือนละ 1 ครั้ง ส่งเสริมให้ชุมชนโดยอาสาสมัครสาธารณสุข สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ต่อ 2 สัปดาห์ แจกสถานการณ์โรคไข้เลือดออก และค่า HI ให้ประชาชนทราบเป็นระยะโดยผ่านเครือข่ายประชาสัมพันธ์ของชุมชน ภาชนะกักเก็บน้ำที่เสี่ยงการเกิดโรค ได้แก่ ภาชนะน้ำดื่มที่เป็นโถงมังกรขนาดเล็กและถังพลาสติกขนาดกลาง ควรแนะนำประชาชนให้มีภาชนะเหล่านี้ไว้ใช้เฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรสะสมไว้เป็นจำนวนมาก มีฝาปิดมิดชิด และภาชนะน้ำใช้ที่เป็นอ่างซีเมนต์ขนาดใหญ่ ควรแนะนำประชาชนเติมน้ำให้เต็มแล้วใช้น้ำให้หมดภายใน 1 สัปดาห์ จึงขัดล้างทำความสะอาด ถ่ายน้ำที่เหลือกับภาชนะทิ้งให้หมดทุกครั้ง ภาชนะที่ช่วยลดเสี่ยงการเกิดโรค ควรสนับสนุนให้ประชาชนใช้ภาชนะน้ำใช้ที่เป็นโถงซีเมนต์ขนาดใหญ่ และถังพลาสติกขนาดใหญ่ ส่วนภาชนะในห้องน้ำ ควรใช้อ่างซีเมนต์ขนาดใหญ่ และถังพลาสติกขนาดใหญ่ การศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงของประชาชนต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก การเคลื่อนย้ายของประชากร การเดินทางไป – กลับนอกหมู่บ้าน การป้องกันตนเองและพฤติกรรมกรใช้น้ำในชีวิตประจำวันของประชาชน